

DOHODA O VINE A TRESTE, KOMPARÁCIA PRÁVNEJ ÚPRAVY

MARCELA TÓTHOVÁ

Ústav verejného práva, Fakulta práva PEVŠ, Bratislava

Abstrakt

S účinnosťou od 1. septembra 2012 bol do českého trestného práva včlenený nový procesný inštitút dohody o vine a treste ako jedna z foriem odklonov od štandardného priebehu trestného konania. Do slovenskej trestno-procesnej úpravy bol tento inštitút včlenený už v rámci rekodifikácie trestného práva, taktiež ako jeden z dostupných odklonov. Aj keď z analýzy procesných úprav vyplýva, že podstata a zmysel tohto inštitútu sú rovnaké, novšia česká úprava vykazuje niekoľko odchýlok, v kontexte ktorých je potrebné ju hodnotiť.

Kľúčové slová:

Dohoda o vine a treste, konanie o dohode o vine a treste, komparácia procesných úprav.

1. DOHODA O UZNANÍ VINY A PRIJATÍ TRESTU V PRÁVNEJ ÚPRAVE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Dohoda o uznaní viny a prijatí trestu (ďalej len „dohoda o vine a treste“) bola do nášho právneho poriadku začlenená v rámci rekodifikácie trestného práva u nás, s účinnosťou od začiatku januára 2006, ako jedna z dostupných foriem odklonov od klasického priebehu trestného konania. Jej právna úprava je doposiaľ obsiahnutá v ustanoveniach § 232 a § 233 Trestného poriadku (zákon č. 301/2005 Z.z. v platnom a účinnom znení, ďalej len „TP“) a v ustanoveniach § 331 až § 335 TP.

Z formulácie zákonných ustanovení je zrejmé, že tento odklon od klasického, štandardného priebehu trestného konania, má iba fakultatívnu povahu. Prokurátor, ktorý je oprávnený iniciovať jej vypracovanie, po zistení splnenia zákonných podmienok teda môže, no nemusí toto vypracovanie iniciovať. Samotná dohoda o vine a treste predstavuje postup, v rámci ktorého dochádza k vytvoreniu dohody medzi obvineným (spravidla zastúpeným svojim obhajcom) na strane jednej spoločne s prokurátorom a poškodeným na strane druhej.¹ Jej obsahom je priznanie resp. uznanie viny zo strany obvineného, prijatie určitého trestu a prípadne aj dohoda v ďalších kľúčových otázkach, ktoré sa následne premietnu do výrokov rozhodnutia súdu. Podľa našej právnej úpravy prichádza do úvahy možnosť uzavrieť dohodu o vine a treste pri akomkoľvek trestom čine. Je teda irelevantné, či z hľadiska závažnosti ide o prečin, zločin alebo

¹ Ivor, J. a kol.: Trestné právo procesné. Druhé, doplnené a prepracované vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2010, s. 781 a nasl.

o obzvlášť závažný zločin. V každom prípade a ešte pred tým, ako prokurátor iniciuje vytvorenie takejto dohody, je povinný preskúmať splnenie podmienok, ktoré pre tento postup stanovuje § 232 ods. 1 TP. V zmysle tohto je teda povinný preskúmať, či došlo ku kumulatívne splneniu nasledujúcich podmienok:²

- a. výsledky vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania musia zdôvodňovať záver, že stíhaný skutok sa skutočne stal, že má znaky trestného činu a že ho spáchal obvinený,
- b. obvinený sa k spáchaniu tohto skutku priznal a uznal svoju vinu,
- c. o pravdivosti tohto priznania obvineného nasvedčujú dôkazy, ktoré boli v rámci vyšetrovania či skráteného vyšetrovania zhromaždené.

Ak sa prokurátor rozhodne iniciovať konanie o dohode o vine a treste, ihneď po splnení zákonných podmienok, vyzve všetky zúčastnené osoby, aby sa vyjadrili k začatiu tohto konania. V prípade obdržania negatívnych vyjadrení, ak odmietnu takúto výzvu, pokračuje prokurátor v štandardnom postupe trestného konania. Prokurátor o tomto urobí záznam vo vyšetrovacom spise.³ V prípade, že osoby s konaním o dohode o vine a treste súhlasia, akceptujú ho, prokurátor toto konanie začne. Na konanie o dohode o vine a treste je povinný predvolať obvineného. O čase a mieste konania je povinný upovedomiť poškodeného a v prípade, že obvinený má obhajcu, potom aj obhajcu. Ako jeden z prejavov ochrany mladistvých v trestnom konaní platí, že ak je obvinený mladistvý, dohodu o vine a treste nemožno uzavrieť bez súhlasu zákonného zástupcu a obhajcu mladistvého.

Dohoda o vine a treste následne podlieha schváleniu zo strany súdu a to formou rozsudku. Prirodzene, schválenie dohody o vine a treste zo strany súdu nie je obligatórne, keďže súd má možnosť preskúmať jej primeranosť vo vzťahu k trestnému činu, ktorého sa predmetná dohoda týka a z hľadiska dodržania procesných predpisov. Samotná dohoda o vine a treste (ak je konsenzuálne stranami vytvorená) predstavuje pre trestné konanie značný prínos, keďže na verejnom zasadnutí následne nie je potrebné dokazovať vinu. Vzhľadom na toto je dohoda o vine a treste, ako aj konanie o nej, finančne i časovo výhodné a umožňuje odbremenenie súdov v prípadoch, kedy je to možné a vhodné. V tomto prípade je však potrebné uvedomiť si aj skutočnosť, že sa obvinený v podstate vzdáva svojho ústavne i

² Ivor, J. a kol.: Od zločinu k trestu. Sprievodca občana trestným konaním. Bratislava: EUROKÓDEX, 2012, s. 335 a nasl.

³ Kanáliková, T.: Postavenie poškodeného z hľadiska odklonov v trestnom konaní. In Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie „Míľniky práva v stredoeurópskom priestore 2011. Bratislava: PraF UK, 2011, s. 427 a nasl.

nadnárodne garantovaného práva na verejné prejednanie svojej veci na hlavnom pojednávaní a práva na podanie odvolania.

Po vypracovaní dohody o vine a treste (jej náležitosti stanovuje § 232 ods. 7 TP) sa táto podpisuje prokurátorom, obvineným (jeho obhajcom) a tiež poškodeným, ak si tento úspešne uplatnil nárok na náhradu škody a zúčastnil sa konania. Následne na to sa dohoda zasiela súdu na schválenie spoločne s návrhom na jej schválenie. V tomto návrhu musí byť obsiahnutá identifikácia osôb - strán dohody o vine a treste a taktiež aj návrh rozhodnutia súdu čo sa týka výroku a poučenia. Ako som už vyššie uviedla, obsahom dohody môže byť nie len uznanie viny a prijatie určitého trestu, no obsahovať môže aj dohodu o náhrade škody pre poškodeného (-ných). Dohoda o náhrade škody však nie je povinnou súčasťou tohto návrhu. Pre prípad, že návrh dohody o vine a treste neobsahuje dohodu o náhrade škody, prokurátor zároveň s jej podaním navrhuje súdu, aby poškodeného s nárokom na náhradu škody alebo jej časti odkázal na civilné či iné relevantné konanie. Spoločne s návrhom podáva prokurátor súdu aj dohodu o vine a treste ako aj celý spisový materiál a jeho prílohy.

Nie je vylúčené, že po tom, čo dôjde k iniciovaniu konania o dohode o vine a treste zo strany prokurátora, obvinený uzná svoju vinu (celkom alebo z časti), no v konečnom dôsledku k dohode strán nedôjde (napr. v prípade, ak nedôjde k dohode o treste). Keďže uznanie viny a prijatie trestu je povinnou náležitosťou dohody o vine a treste, v takomto prípade chýba jedna z podstatných náležitostí pre toto konanie. Ak teda z akýchkoľvek dôvodov nedôjde v konečnom dôsledku k dohode o vine a treste, no obvinený už uznal svoju vinu, prokurátor postupuje v trestnom konaní klasickým spôsobom. To znamená, že prokurátor podá obžalobu, uvedie v nej ten skutok, ktorý obvinený uznal (v celom rozsahu alebo iba z časti), trestnoprávne ho kvalifikuje, uvedie uznanie viny (v danom rozsahu) a požiadá súd, aby vykonal hlavné pojednávanie a rozhodol o treste pre uznaný skutok (jeho časť). V rozsahu uznaného skutku sa následne už nevykoná dokazovanie. V časti, v ktorej obvinený vinu neuznal (ak ide o takúto situáciu), sa dokazovanie na hlavnom pojednávaní vykoná. Následne súd rozhodne o treste pre uznaný čin (jeho časť) a o vine a treste pre ten čin (jeho časť), kde obvinený vinu neuznal.

Po tom, čo návrh na schválenie spoločne s dohodou o vine a treste (ako aj s celým spisovým materiálom a jeho prílohami) dôjde súdu, predseda senátu ho preskúmava z hľadiska obsahu samotného návrhu i z hľadiska obsahu spisového materiálu. V prípade, že na základe týchto podkladov skonštatuje, že dohoda je zrejme neprimeraná alebo že došlo k porušeniu procesných predpisov, uznesením návrh odmietne. Právoplatnosťou tohto uznesenia sa vec vracia do prípravného konania. Posudzovanie primeranosti alebo neprimeranosti dohody je závislé od závažnosti činu, ktorého sa týka. Ak ide o zločin s trestnou sadzbou, ktorá v hornej hranici prevyšuje 8 rokov, primeranosť sa posudzuje obligatórne na verejnom zasadnutí. V opačnom prípade sa primeranosť hodnotí na zasadnutí verejnom. Ak predseda senátu skonštatuje, že nedošlo k porušeniu žiadnych procesných predpisov a dohoda je zároveň primeraná vzhľadom na

skutok, ktorého sa týka, určí termín verejného zasadnutia. Na tomto sa následne dohoda o vine a treste prejedná a rozhodne sa o nej.

Po tom, čo sa na verejnom zasadnutí prednesie návrh dohody o vine a treste (po otvorení verejného zasadnutia), formou zákonných otázok zisťuje predseda senátu, či obvinený rozumie podstate, obsahu i dôsledkom tejto dohody a obvinenia, či k vypracovaniu dohody pristúpil dobrovoľne, či s jej návrhom (návrhom trestu) súhlasí či bol riadne poučený o svojich právach. Taxatívny výpočet pokladaných otázok je obsiahnutý v § 331 a nasl. TP.

Dohoda o vine a treste je zo strany súdu posudzovaná ako celok. Ak teda nie je v poriadku niektorá jej časť, potom je oprávnený prerušiť verejné zasadnutie, na ktorom sa prejednáva s tým, aby sa strany dohodli a konsenzuálne dohodu zmenili či upravili.

Pre schválenie návrhu dohody o vine a treste sa vyžaduje kladné zodpovedanie všetkých položených otázok zo strany obvineného. Následne na to súd schváli dohodu o vine a treste formou rozsudku, ktorý momentom vyhlásenia nadobúda právoplatnosť a stáva sa vykonateľným. Nie je teda možné podať voči nemu riadny opravný prostriedok - odvolanie. Ak by obvinený čo i len na jedinú otázku odpovedal záporne, dohoda nemôže byť súdom schválená v dôsledku čoho sa vec vracia do prípravného konania (v tomto prípade nie formou rozsudku, ale uznesenia).

2. NOVÁ PRÁVNA ÚPRAVA DOHODY O VINE A TRESTE V ČESKEJ REPUBLIKE

Pokusy o právne zakotvenie dohody o vine a treste do trestnoprávnych predpisov sa začali objavovať už v roku 2005. Išlo o návrh „řízení o prehlášení viny obžalovaným". Tento návrh bol síce Poslaneckou snemovňou schválený, no následne ho v roku 2006 senát zamietol. Tento moment možno považovať za kľúčový, keďže v Českej republike sa Poslaneckej snemovni nepodarilo takýto návrh schváliť.

Druhý pokus o zakotvenie tohto inštitútu do trestnoprávnej úpravy operuje už s pojmom „dohoda o vině a trestu". Návrh predložilo v roku 2007 Ministerstvo spravodlivosti a hoci ho vláda schválila, takto pripravenú novelizáciu trestno-procesných predpisov zmarilo priamo ministerstvo a to vziať tohto návrhu späť (v januári 2010).

Aktuálny návrh Ministerstva spravodlivosti (z roku 2011) na inkorporáciu tohto inštitútu do trestno-procesnej úpravy teda nie je návrhom prvým. Poslaneckou snemovňou bol tento návrh schválený v marci 2012, pričom senát ho prejednal v priebehu apríla 2012. V konečnom dôsledku možno konštatovať, že s účinnosťou od začiatku septembra 2012 bol do trestného konania inkorporovaný inštitút dohody o vine a treste. Jeho právna úprava je obsiahnutá v § 175a a § 175b a v ďalších ustanoveniach týkajúcich sa súdneho konania Zákona o trestním řízení soudním (zákon č. 141/1961 Sb. - trestní řád - v platom a účinnom znení, ďalej len „Trestní řád").

Rovnako ako je tomu v našich podmienkach, aj v novej českej úprave sa za základ dohody o vine a treste považuje priznanie zo strany obvineného, teda uznanie svojej viny pre stíhaný skutok spoločne s absenciou akýchkoľvek pochybností o pravdivosti tohto priznania resp. uznania viny. Rovnako ako u nás, konanie o dohode o vine a treste iniciuje výhradne štátny zástupca. Môže tak urobiť jednak sám alebo na základe návrhu obvineného. O tom, že obvinený má právo navrhnúť konanie o dohode o vine a treste, rovnako ako aj o podstate a dôsledkoch tohto návrhu musí byť obvinený už v prípravnom konaní poučený. Iba takáto znalosť tohto práva zabezpečí jeho dôslednú aplikáciu. V oboch prípadoch predpokladom pre tento postup je, že výsledky vyšetrovania jednoznačne zdôvodňujú záver, že skutok, ktorý je stíhaný, sa stal, má znaky trestného činu a jeho páchatelom je obvinený. Trestný čin, ktorého sa môže dohoda o vine a treste týkať, môže byť z hľadiska závažnosti prečinom alebo zločinom.⁴ Absolútne sa vylučuje v prípade obzvlášť závažných zločinov.⁵ Úplne sa tiež vylučuje jej aplikácia v prípadoch, kedy je obvinený stíhaný ako ušlý. V prípade mladistvých páchatelov sa taktiež vylučuje jej uzavretie, keďže v ich prípade je potrebné v každom prípade preferovať výchovný vplyv trestného konania (jeho priebehu) na mladistvého pred ekonomicky i časovo výhodnejšou formou konania. Vzhľadom na tieto skutočnosti resp. obmedzenia možno konštatovať, že do trestno-procesných predpisov v Českej republike bola zakomponovaná možnosť uzavretia dohody o vine a treste v obmedzenej podobe.

Štátny zástupca má možnosť jednak sám iniciovať konanie o dohode o vine a treste (fakultatívne), alebo na takýto postup mu môže byť doručený návrh od obvineného. Ak bude štátnemu zástupcovi podaný návrh zo strany obvineného, nie je povinný ho bez ďalšieho akceptovať, ale má možnosť:

- na konanie o dohode o vine a treste pristúpiť a následne bude s obvineným konať, alebo
- obvinenému (spoločne s obhajcom) oznámi, že z jeho pohľadu nie je dôvod na takýto postup resp. nie sú naň splnené zákonné podmienky.

Je prirodzené, že obvinený nesmie byť žiadnym spôsobom donucovaný ku konaniu o dohode o vine a treste. Je to jeho osobné rozhodnutie. Ako určitá forma ochrany obvineného je v tomto prípade stanovená požiadavka povinnej obhajoby. Každý obvinený, ktorý by chcel uzavrieť túto dohodu, musí povinne mať obhajcu, bez ktorého ju

⁴ Prečinom je trestný čin nedbanlivostný alebo trestný čin úmyselný, za ktorý zákon stanovuje trest odňatia slobody, ktorý neprevyšuje 5 rokov. Zločinom je trestný čin úmyselný, ktorého trestná sadzba trestu odňatia slobody prevyšuje 5 rokov.

⁵ Obzvlášť závažným zločinom je úmyselný trestný čin, pri ktorom horná hranica trestu odňatia slobody je najmenej 10 rokov.

uzavrieť nemožno. Riadnosť poučenia, dobrovoľnosť pri uzatváraní tejto dohody ako aj na zachovanie procesných predpisov preveruje následne súd, ktorý dohodu v konečnom dôsledku preskúmava.

Aj v tomto prípade je základom konania o dohode o vine a treste konsenzus, dohoda obvineného (spoločne s obhajcom) so štátnym zástupcom. O termíne spoločného jednaní má právo byť upovedomený aj poškodený, ktorý sa smie tohto jednaní zúčastniť. Toto právo mu patrí okrem prípadu, ak by sa výslovne vzdal svojich procesných práv. Poškodenému je dané v súvislosti s dohodou o vine a treste právo uplatniť si nárok na náhradu škody, avšak najneskôr pri prvom jednaní o uzavretí dohody. Na tento účel sa nevyžaduje jeho osobná prítomnosť, nakoľko plne postačuje, keď si tento nárok uplatní písomnou formou (adresovane príslušnému štátnemu zástupcovi). Samozrejme o tomto svojom oprávnení musí byť poškodený poučený v rámci zákonného poučenia o jeho právach. V prípade uplatnenia tohto nároku sa následne súčasťou dohody o vine a treste stáva aj dohoda o náhrade škody v určitej výške. Zaujímavé však je, že aj po uplatnení nároku na náhradu škody zostáva dohoda o vine a treste stále dohodou obvineného so štátnym zástupcom, pričom poškodenému je dané iba oprávnenie sa k nej vyjadriť. Ak by obvinený s navrhovanou výškou náhrady škody nesúhlasil, na uzavretie dohody to nebude mať žiadny vplyv, môže teda byť vypracovaná a následne aj súdne schválená. Ak si poškodený uplatnil nárok na náhradu škody, ale ku konsenzu v tejto otázke nedošlo, súd pri jej schvaľovaní má možnosť o nároku na náhradu škody rozhodnúť sám a to za podklade dôkazov, ktoré má v danej veci k dispozícii (v zmysle uplatneného nároku).

Dohoda o vine a treste musí mať podľa českej procesnej úpravy písomnú formu. Obsahovať musí

- identifikáciu strán, ktoré sa na nej dohodli (štátny zástupca, obvinený, poškodený za podmienky, ak bol prítomný na jednaní a súhlasí s dohodnutou náhradou škody),
- charakteristiku stíhaného skutku, okolností jeho spáchania spoločne s právnou kvalifikáciou a zákonným pomenovaním i číselným označením,
- uznanie viny zo strany obvineného pre skutok, na ktorý sa dohoda vzťahuje,
- dohodnutý druh, výmeru trestu a pravidiel i podmienky pre jeho vykonanie a ak je ich uloženie možné, tak aj ďalšie primerané obmedzenia či povinnosti a prípadné ochranné opatrenia, ktorých uloženie sa dohodlo,
- ak sa dohodla aj náhrada škody, potom uvádza aj rozsah a spôsob jej náhrady (škody, nemajetkovej ujmy, vydanie bezdôvodného obohatenia),

- podpisy štátneho zástupcu, obhajcu a obvineného i poškodeného, dátum a miesto spisania dohody.

Ak sa uzavrie takáto dohoda o vine a treste, potom sa zasiela (predkladá) súdu spoločne s návrhom na jej schválenie (a celým spisovým materiálom vrátane príloh). Nie je vylúčené, že hoci sa jednanie o dohode začalo, k samotnej dohode v konečnom dôsledku nedôjde. V takýchto prípadoch pokračuje štátny zástupca klasickým spôsobom v trestnom konaní. Ak by sa však obvinený v rámci konania o dohode o vine a treste priznal k stíhanému skutku, no následne nedôjde k uzavretiu tejto dohody, potom sa v ďalšom konaní nesmie na takéto priznanie prihliadať (§ 175a Trestného rádu).

Po tom, čo sa návrh na schválenie dohody spoločne so samotnou dohodou a celým spisovým materiálom doručí súdu, predseda senátu preskúma tento návrh podľa obsahu a obsahu spisu. Ak by v rámci tohto prieskumu zistil zásadné porušenia procesných predpisov (absencia povinne vyžadovaného obhajcu, nespravodlivosť či nesprávnosť dohody v otázkach skutkových, v otázkach dohodnutého trestu či náhrady škody), tento návrh odmietne. Právoplatnosť odmietnutia vracia vec späť do prípravného konania. Štátny zástupca má následne možnosť dohodnúť novú dohodu o vine a treste, ak sú na to splnené zákonné podmienky. Voči uzneseniu o odmietnutí návrhu je prípustná sťažnosť štátneho zástupcu. S cieľom rozhodnutia o tomto návrhu môže predseda senátu nariadiť aj verejné zasadnutie. Do úvahy prichádza taktiež aj nariadenie predbežného prejednanie návrhu na schválenie dohody o vine a treste.

Predbežné prejednanie návrhu sa uskutočňuje spravidla na neverejnom zasadnutí. Iba ak by to predseda senátu považoval za potrebné, má možnosť nariadiť aj zasadnutie verejné. Predbežné prejednanie prichádza do úvahy v prípadoch, ak predseda senátu skonštatuje, že predložená vec zrejme patrí do príslušnosti iného súdu, existujú okolnosti odôvodňujúce prerušenie alebo zastavenie či podmienené zastavenie trestnej veci, prípadne ak do úvahy prichádza schválenie narovnanie.

S cieľom rozhodnutia o návrhu dohody o vine a treste sa uskutočňuje *verejné zasadnutie*. Po jeho začatí prednáša štátny zástupca návrh tejto dohody a obvinený má následne možnosť vyjadriť sa k nemu (na základe výzvy predsedom senátu). V rámci tohto vyjadrenia predseda senátu taktiež formou otázok zisťuje, či obvinený rozumie podstate a povahe tejto dohody, či k jej vypracovaniu pristúpil dobrovoľne, slobodne a vážne a či sú mu známe dôsledky jej súdneho schválenia. Aj v tomto prípade platí, že pristúpením na konanie o dohode o vine a treste sa v podstate obvinený vzdáva svojho práva na verejné prejednanie veci na hlavnom pojednávaní a rovnako ako u nás, aj podania riadneho opravného prostriedku - odvolania.

Ak je na verejnom zasadnutí prítomný poškodený, tento má právo vyjadriť sa k predloženému návrhu následne po obvinenom. Dokazovanie súd nevykonáva. Ak by to považoval predseda senátu za potrebné, môže obvineného vypočuť alebo si môže zadovážiť

potrebné vysvetlenia na účely rozhodnutia. Štátnemu zástupcovi je dané oprávnenie raz podaný návrh na schválenie dohody o vine a treste vziať späť a to až do momentu, kedy sa súd odoberie na záverečnú poradu. Späť vziať návrhu štátnym zástupcom automaticky vracia vec do prípravného konania.

Súdu je v rámci rozhodovania o návrhu o dohode o vine a treste daná možnosť rozhodovať o skutku, jeho právnej kvalifikácii, o treste a tiež o ochrannom opatrení, avšak iba v rozsahu, v akom je to uvedené v návrhu. Rovnako tak v rozsahu, ktorý je uvedený v návrhu a s ktorým poškodený súhlasí alebo v rozsahu riadne uplatneného nároku poškodeným, rozhoduje súd pokiaľ ide o nárok na náhradu škody, nemajetkovej ujmy a v otázkach vydania bezdôvodného obohatenia.

Pokiaľ by bola dohoda o vine a treste nesprávna z hľadiska zistenia skutkového stavu, z hľadiska nedodržania procesných ustanovení alebo poškodenia práv obvineného, alebo neprimeraná z hľadiska dohodnutého druhu a výšky trestu, súd ju neschváli. Tak isto postupuje v prípade, ak by nebola primeraná z hľadiska rozsahu a spôsobu nahradenia škody, nemajetkovej ujmy či vydania bezdôvodného obohatenia. V týchto všetkých prípadoch súd vydáva uznesenie, ktorého právoplatnosť vracia vec späť do prípravného konania. S cieľom zabezpečenia riadneho postupu môže súd oznámiť štátnemu zástupcovi a obvinenému svoje výhrady a námietky tak, aby títo mohli dohodu zmeniť, upraviť, doplniť a navrhnúť jej nové znenie. V týchto prípadoch súd môže verejné zasadnutie odročiť. Ak sa v lehote odročenia nepredloží nová (upravená či pozmenená) dohoda o vine a treste, vec sa formou uznesenia vracia do prípravného konania (jeho právoplatnosťou).

Dohoda o vine a treste sa schvaľuje *formou odsudzujúceho rozsudku*. V jeho znení musí byť obsiahnutý výrok o schválení dohody o vine a treste a výrok o samotnej vine a treste, prípadne, ak sa dohodlo a je to prípustné, tak o ochrannom opatrení. Náležitosti odsudzujúceho rozsudku presne upravuje § 314r Trestného rádu.

Popri odsudzujúcom rozsudku má súd možnosť aj v tejto fáze konania rozhodnúť o postúpení veci, o zastavení trestného stíhania, o podmienечnom zastavení trestného stíhania alebo o schválení narovnania. Štátny zástupca môže voči týmto rozhodnutiam súdu podať sťažnosť, ktorej je priznaný odkladný účinok.

Tak ako je tomu v našej trestno-procesnej úprave, aj v prípade tej českej platí, že rozsudok, ktorým sa dohoda o vine a treste schvaľuje, nadobúda právoplatnosť momentom vyhlásenia. Nie je teda proti nemu možné podať riadny opravný prostriedok (odvolanie). Ako som už vyššie uviedla, obvinený sa pristúpením na konanie o dohode o vine a treste v podstate vzdáva práva na podanie riadneho opravného prostriedku a o tejto skutočnosti musí byť riadne poučený. Takáto úprava má zabezpečiť najmä procesnú ekonómiu a úsporné finančné opatrenia. Odvolanie by mohol podať iba v prípade, ak by odsudzujúci rozsudok nezodpovedal obsahu navrhutej dohody o vine a treste.

Ak by sa po právoplatnosti odsudzujúceho súdneho rozhodnutia, ktorým sa schválila dohoda o vine a treste, objavili nové skutočnosti, ktoré neboli doposiaľ známe a ktoré sú súčasne dôležité pre posúdenie danej trestnej veci, potom do úvahy prichádza podanie mimoriadneho opravného prostriedku a tým je návrh obnovy konania.

Čo sa týka výroku vo veciach náhrady škody, nemajetkovej ujmy a vydania bezdôvodného obohatenia, aj tu platí, že súd smie rozhodovať iba o takých nárokoch, ktoré sú obsiahnuté v dohode. Ak sa dohoda schvaľuje, súd v nej uvádza aj výrok o náhrade škody, ktorý jej obsahu zodpovedá a s ktorou poškodený súhlasil alebo výrok o náhrade škody v rozsahu riadne uplatneného nároku poškodeným. Ak by teda aj v rámci dohody o vine a treste nedošlo ku konsenzu v otázkach náhrady škody, nemajetkovej ujmy a vydania bezdôvodného obohatenia, ak si poškodený nárok riadne uplatnil, súd o ňom môže v rámci rozsudku, ktorým schvaľuje dohodu o vine a treste rozhodnúť. Podkladom pre toto rozhodnutie súdu je pritom spisový materiál a záver, že skutkový stav v ňom zistený, je spoľahlivo preukázaný.

Poškodený má možnosť podať riadny opravný prostriedok voči rozsudku, ktorým sa schválila dohoda o vine a treste, no iba pokiaľ ide o výrok o náhrade škody a za podmienky, že tento výrok nebude zodpovedať rozsahu a spôsobu náhrady, ktoré sa dohodli v dohode a s ktorým poškodený súhlasil. Rovnako má toto oprávnenie aj v prípade, že súd rozhodoval o nároku na náhradu škody iba na základe predloženého spisového materiálu.

3. KOMPARÁCIA SLOVENSKEJ A ČESKEJ PROCESNEJ ÚPRAVY DOHODY O VINE A TRESTE

Zavedenie trestno-procesnej úpravy dohody o vine a treste a konania o nej možno považovať za pozitívny krok českej trestnej legislatívy. Tak ako v prípade slovenskej úpravy, aj v prípade tej českej ide o jednu z možností odklonenia sa od klasického, štandardného priebehu trestného konania, prirodzene iba v prípadoch, kedy je takýto postup možný. Na jednej strane je potrebné vnímať procesné zjednodušenie tohto postupu, odbremenenie súdov v prípadoch, kedy nie je potrebné, aby prebehlo riadne trestné konanie a taktiež výhody, ktoré tento postup má z hľadiska procesnej ekonómie a z hľadiska časového. Na strane druhej je potrebné mať na zreteli skutočnosť, že pristúpením na konanie o dohode o vine a treste sa obvinený vzdáva svojich ústavne i medzinárodne garantovaných práv na verejné prejednanie veci v konaní pred súdom (na hlavnom pojednávaní) a možnosti podania riadneho opravného prostriedku. O týchto následkoch konania o dohode o vine a treste musí byť obvinený (so svojim obhajcom) riadne a komplexne poučený, čo má zabezpečiť, že konat' o dohode o vine a treste sa bude skutočne iba v prípadoch, kedy s tým obvinený slobodne, dobrovoľne a z vlastnej vôle súhlasí.

Z hľadiska obsahového možno obe úpravy (slovenskú aj českú) hodnotiť ako veľmi podobné. Podstata a zmysel tohto inštitútu je v oboch trestno-procesných úpravách v zásade rovnaký. Nemožno však opomínať určité odlišnosti novoprijatej českej úpravy od procesnej

úpravy tohto inštitútu u nás, na základe ktorých možno práve tú českú úpravu hodnotiť ako značne opatrnejšiu.

Základným a veľmi dôležitým rozdielom týchto úprav je rozsah trestných činov, na ktoré sa môže vzťahovať. Zatiaľ čo v podmienkach Slovenskej republiky je konanie o dohode o vine a treste možné v zásade pri všetkých trestných činoch, česká úprava ju vyhradzuje (limituje) iba pre prečiny a zločiny.

Dôležité je aj to, že v prípade českej úpravy nad ekonomikou, procesným aj časovým zrýchlením konania v prípade mladistvých prevážila potreba výchovného vplyvu na túto skupinu páchatel'ov. Zatiaľ čo podľa českej úpravy nie je možné konať o dohode o vine a treste v prípade mladistvých, slovenská právna úprava takúto možnosť úplne nevyklučuje (na rozdiel od českej). Limituje však toto konanie na povinnosť získať súhlas zákonného zástupcu alebo obhajcu mladistvého obvineného. Bez tohto súhlasu nie je konanie o dohode o vine a treste voči mladistvému možné ani u nás.

S cieľom ochrany obvineného v konaní o dohode o vine a treste je v českej právnej úprave zakotvená povinná obhajoba pre tieto prípady. Slovenská právna úprava ju síce nestanovuje, no nad touto možnosťou je, podľa môjho názoru, možné do budúcnosti uvažovať. Povinná obhajoba na jednej strane smeruje nie len k ochrane obvineného v tomto konaní, no do budúcnosti by mohla vyvažovať fakt, že pristúpením na toto konanie sa obvinený v podstate vzdáva svojich dôležitých procesných práv.

Zaujímavý je aj postup, ak sa v rámci konania o dohode o vine a treste nevytvorí konsenzus zúčastnených strán. V prípade slovenskej právnej úpravy, ak sa už obvinený k stíhanému skutku priznal (celkom alebo z časti), prokurátor postupuje v bežnom postupe trestného konania s tým, že v obžalobe uvedie, že obvinený sa k spáchaniu skutku priznal (celkom alebo z časti) a následne súd už v tomto rozsahu nevykonáva dokazovanie. V prípade českej úpravy, ak sa obvinený v rámci konania o dohode o vine a treste síce prizná k spáchaniu stíhaného skutku, no v konečnom dôsledku nedôjde k vytvoreniu dohody o vine a treste, štátny zástupca postupuje v klasickom postupe trestného konania (podáva súdu obžalobu), no na priznanie sa obvineným sa nesmie prihliadať.

Zatiaľ čo slovenská právna úprava úplne vylučuje možnosť obvineného podať riadny opravný prostriedok - odvolanie voči dohode o vine a treste, česká úprava takúto možnosť pozná, no iba pre prípad, že rozsudkom schválená dohoda nezodpovedá obsahu dohody predloženej štátnym zástupcom. Aj v tomto prípade je, podľa môjho názoru, možné diskutovať o zmene aktuálnej slovenskej procesnej úpravy, keďže je otáznosť, ako by sa postupovalo v prípade, ak by súdom schválená dohoda o vine a treste nezodpovedala obsahu tej, ktorá bola súdu predložená prokurátorom.

Osobitosti súdneho konania o dohode o vine a treste plne zodpovedajú trestno-procesnej úprave súdneho konania v Slovenskej a v Českej

republike. Všeobecne však možno konštatovať, že nová česká procesná úprava je na jednej strane opatrnejšia v porovnaní so slovenskou, no na strane druhej obsahuje viaceré záruky a limity, ktoré môžu viesť k jej lepšiemu a dôslednejšiemu aplikovaniu a zvyšovaniu kvality trestného konania.

Literatúra:

- Ivor, J. a kol.: Od zločinu k trestu. Sprievodca občana trestným konaním. Bratislava: EUROKÓDEX, 2012, ISBN 978-80-89447-76-3.
- Ivor, J. a kol.: Trestné právo procesné. Druhé, doplnené a prepracované vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2010, ISBN 978-80-8078-309-9.
- Kanáliková, T.: Postavenie poškodeného z hľadiska odklonov v trestnom konaní. In Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie „Míľniky práva v stredoeurópskom priestore 2011. Bratislava: PraF UK, 2011. ISBN 978-80-7160-318-4.
- Trestný poriadok (zákon č. 301/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov)
- Zákon o trestním řízení soudním (zákon č. 141/1961 Sb. v znení neskorších predpisov)

Contact – email

JUDr. Marcela Tóthová, PhD.: marcela.tothova26@gmail.com